

Góc nhìn Phật giáo về AI

ISSN: 2734-9195 16:17 28/11/2025

Các nguyên lý Phật giáo cung cấp cái nhìn sâu sắc về sự cố gắng vượt qua khó khăn của AI nhằm duy trì niềm tin nhất quán và tính cách ổn định, phản ánh những giáo lý cổ đại về bản chất của ý thức.

Trong thời đại công nghệ phát triển nhanh chóng, triết học Phật giáo mang đến một góc nhìn đáng ngạc nhiên nhưng sâu sắc để hiểu mối quan hệ của chúng ta với trí tuệ nhân tạo (AI).

Trong khi phần lớn các bài giảng về AI tập trung vào năng lực kỹ thuật và các giao thức an toàn, thì giáo lý đạo Phật về chính niệm, khổ đau và sự cộng sinh tùy thuộc - cung cấp những hiểu biết sâu sắc hơn về cách những công nghệ này đang tích cực định hình hành vi và ý thức của con người.

Dựa trên truyền thống 2.600 năm vun đắp trí tuệ và từ bi tâm, quan điểm Phật giáo cho rằng thách thức thực sự của AI không chỉ là làm cho nó an toàn về mặt kỹ thuật, mà còn là hiểu được vai trò của nó trong hệ sinh thái rộng lớn hơn của sự phát triển và hạnh phúc của con người.

Khi AI ngày càng đóng vai trò là “trung gian nghiệp lực” trong cuộc sống của chúng ta - diễn giải ý định của và định hình sự chú ý của chúng ta thông qua các cơ chế tương tác tinh vi, đặt ra những câu hỏi cơ bản về cách công nghệ có thể hỗ trợ, thay vì thay thế, sự phát triển có ý nghĩa của con người.

Các truyền thống Phật giáo cung cấp những hiểu biết giá trị để giải quyết tác động của AI đối với xã hội thông qua việc tập trung vào việc chuyển hóa, chữa lành những nỗi khổ niềm đau, hiểu được sự phụ thuộc lẫn nhau và công nhận vai trò của các giá trị và ý định của con người.

- * Phật giáo nhấn mạnh sự tập trung chính niệm và giải thoát khỏi đau khổ, mang lại góc nhìn độc đáo về sự phát triển công nghệ.
- * Lịch sử 2.600 năm của truyền thống này cung cấp những phương pháp đã được kiểm chứng để nuôi dưỡng trí tuệ và từ bi tâm.
- * Các khái niệm Phật giáo về nghiệp lực và sự phụ thuộc lẫn nhau làm nổi bật cách các giá trị và ý định của cách chúng ta định hình kết quả công nghệ.

Tác động chuyển đổi AI: Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư hay Công nghiệp 4.0, được thúc đẩy bởi AI, đang tạo ra các vòng phản hồi phức tạp giữa hành vi con người và công nghệ với tốc độ chưa từng có.

- * Không giống như các cuộc cách mạng công nghiệp trước đây, AI chủ động khuếch đại các giá trị và ý định của con người thay vì đóng vai trò là một công cụ thụ động.
- * Các hệ thống máy học đang đẩy nhanh tiến bộ khoa học và công nghệ đồng thời định hình mong muốn và hành vi của con người.
- * Khung thời gian cho những tác động tiêu cực tiềm ẩn được rút ngắn lại rất nhiều so với hàng thập kỷ, hàng thế kỷ trước đây.

Thách thức của nền kinh tế chú ý kỹ thuật số: Việc triển khai AI cho mục đích thương mại gây ra rủi ro cho quyền tự chủ của con người thông qua các cơ chế thu hút sự chú ý tinh vi.

* Các hệ thống AI ngày càng hoạt động như những “trung gian nghiệp lực”, diễn giải và định hình ý định của con người.

* Các nền tảng kỹ thuật số ưu tiên sự tương tác và tiện lợi hơn là sự phát triển có ý nghĩa cho mục tiêu nhân bản của con người.

* Nền kinh tế chú ý đe dọa đến sự tự do chú ý thực sự, điều mà Phật giáo xác định là rất quan trọng đối với sự giải phóng tâm thức con người.

Con đường phía trước: Xây dựng hệ thống đạo đức của AI đòi hỏi phải thúc đẩy nhiều quan điểm khác nhau và ưu tiên phát triển con người hơn là sự tiện lợi của công nghệ.

* Công nghệ nên hỗ trợ các hoạt động thông minh của con người thay vì thay thế chúng.

* Trọng tâm nên chuyển từ thu hút sự chú ý sang thúc đẩy sự tập trung và phát triển có chủ đích.

* Quy tắc đạo đức phải bao gồm cả quan điểm thế tục và thiêng liêng để vững chân tiến bước tạo ra một hệ sinh thái sinh thái trong bối cảnh toàn cầu hóa.

Phê phán quan điểm: Sự phát triển của các thống đạo đức của AI đòi hỏi phải vượt ra ngoài các giải pháp kỹ thuật để giải quyết các câu hỏi cơ bản về giá trị và ý định của con người.

* “Tình thế khó khăn trong tiêu chuẩn chung” các giá trị xung đột của con người đặt ra thách thức lớn hơn so với tiêu chuẩn chung về mặt kỹ thuật.

* Thành công phụ thuộc vào việc nuôi dưỡng sự đa dạng về tư duy và cách tiếp cận, chứ không chỉ là khả năng công nghệ.

* Giải pháp phải xuất phát từ nỗ lực tập thể chứ không phải từ nhiệm vụ của cá nhân hoặc tổ chức.

Bản chất con người: Thay vì chỉ tranh luận về các giao thức kết nối AI an toàn, bài phân tích này đề xuất xem xét mối quan hệ của chúng ta với công nghệ thông qua lăng kính phát triển con người và truyền thống trí tuệ tập thể.

Tác giả: **Bot CO/AI/Việt dịch: Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: <https://getcoai.com>